

ВІКТОР ОЛЕКСІЙОВИЧ ЄФІМОВ

3 грудня 2002 р. раптово обірвалося життя відомого вченого у галузі металургії та ливарного виробництва, радника дирекції Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України, доктора технічних наук, професора, академіка НАН України Віктора Олексійовича Єфімова.

В.О. Єфімов народився 5 березня 1921 р. у м. Нікополі Дніпропетровської області. Після закінчення у 1946 р. Дніпропетровського металургійного інституту працював на кафедрі металургії сталі Київського політехнічного інституту, потім навчався в аспірантурі на цій же кафедрі. З 1951 р. діяльність В.О. Єфімова нерозривно пов'язана з академічними установами. Спочатку він працював молодшим науковим співробітником Інституту чорної металургії, з 1954 по 1963 р. — молодшим, потім старшим науковим співробітником Інституту газу. У 1953 р. захистив кандидатську, а в 1961 р. — докторську дисертацію. Наприкінці 1963 р. Віктор Олексійович очолив відділ процесів плавлення сплавів і формування зливок Інституту проблем лиття АН УРСР (нині — Фізико-технологічний інститут металів і сплавів НАН України), у 1964—1966 рр. працював заступником директора, а з 1966 р. упродовж 22 років був директором цієї установи. У 1967 р. ученого було обрано членом-кореспондентом, а в 1973 році — академіком АН УРСР.

З ім'ям В.О. Єфімова пов'язаний розвиток в інституті нових напрямів досліджень, у тому числі широкомасштабного вивчення рідкого стану металевих і шлакових розплавів, впливу турбулентних потоків рідкої сталі на кристалізацію зливок і виливків та виникнення в них дефектів різної природи. Значний теоретичний і практичний інтерес становлять роботи В.О. Єфімова, присвячені вивченню гідродинаміки процесів лиття металевих розплавів, теплофізичних умов формування великих зливок і виливків. Створені ним технології розливання сталі широко застосовувалися на багатьох металургійних і машинобудівних підприємствах країни.

В.О. Єфімов умів знаходити серед молоді перспективних дослідників та запалювати їх своїми науковими ідеями. Він підготував 6 докторів і понад 30 кандидатів наук. Серед його вихованців є громадяни інших країн.

Тривалий час В.О. Єфімов був головою спеціалізованої вченої ради із захисту докторських і кандидатських дисертацій, головою, а останнім часом — заступником голови редакційної колегії створеного за його ініціативою журналу *«Процеси лиття»*, входив до складу редколегій ряду інших науково-технічних видань. Його діяльність ніколи не обмежувалася рамками інституту. Чимало зробив Віктор Олексійович для координації досліджень процесів лиття у масштабах СРСР, був науковим керівником програми робіт академічних установ України з ВО «АвтоЗИЛ», входив до складу Науково-координаційної ради з проведення спільно з болгарськими фахівцями робіт у галузі лиття з протитиском, був членом Комітету з Державних премій України у галузі науки і техніки та членом Бюро ВФТПМ НАН України.

Серед причин, що спонукали В.О. Єфімова прийняти рішення про звільнення з посади директора інституту, крім погіршення стану здоров'я, було і переконання в необхідності зосередитись на узагальненні результатів своєї багаторічної наукової діяльності, що

вченому значною мірою вдалося. Тільки за останні шість років побачили світ 4 монографії з його авторством. А всього в творчому доробку Віктора Олексійовича понад 720 статей та 13 монографій.

Плідна наукова, науково-організаційна, педагогічна та громадська діяльність В.О. Єфімова відзначена двома Державними преміями СРСР і Державною премією України у галузі науки і техніки, академічними преміями ім. Є.О. Патона та ім. М.М. Доброхотова, двома орденами Трудового Червоного Прапора, орденом «Знак Пошани», медалями.

Енергійним, цілеспрямованим і діяльним назавжди залишиться Віктор Олексійович у пам'яті всіх, хто працював та спілкувався з ним.

Президія Національної академії наук України
Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства
Фізико-технологічний інститут металів та сплавів